

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах функціонування підприємств, коли динаміка розвитку інформаційних технологій формує нові вимоги до управління фінансово-господарською діяльністю, питання цифровізації обліково-аналітичних процесів набуває особливої значущості. Інтенсивне впровадження цифрових технологій у сферу обліку та аналітики спричиняє докорінні зміни в підходах до обробки, збереження, аналізу та використання економічної інформації, що, у свою чергу, трансформує традиційні методи ведення фінансового обліку, управлінської аналітики та стратегічного планування.

З огляду на глобальні тенденції цифрової трансформації економіки, підприємства змушені адаптувати власні бізнес-моделі до реалій, в яких інформаційні технології забезпечують конкурентну перевагу [1]. Використання сучасних ERP-систем, штучного інтелекту, технологій машинного навчання та аналітики великих даних (Big Data) дозволяє не лише підвищити точність і швидкість обробки інформації, але й створює можливості для автоматизації багатьох процесів, що раніше потребували значного людського втручання.

Цифровізація обліково-аналітичних процесів підприємства є відповіддю на зростаючий попит бізнесу на високоякісну та оперативну інформацію, яка дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення. В умовах швидких змін у зовнішньому середовищі, посилення конкуренції, необхідності прогнозування фінансових ризиків і підвищення ефективності ресурсного забезпечення підприємства, автоматизація та цифрова трансформація аналітичної діяльності стають не просто актуальними, а життєво необхідними.

Особливого значення набуває дослідження трансформації обліково-аналітичних процесів у контексті їх інтеграції з сучасними інформаційними технологіями, оскільки цифрові інструменти формують нові можливості для моделювання бізнес-процесів, управління фінансовими потоками та оцінки рентабельності діяльності підприємства [2]. У цьому контексті особливо важливими стають такі аспекти, як забезпечення кібербезпеки, підвищення надійності збереження даних та мінімізація впливу людського фактора на процеси обліку та аналізу.

Значущість дослідження також обумовлена необхідністю адаптації облікової системи до глобальних стандартів фінансової звітності, які дедалі більше орієнтуються на цифрові формати обліку та автоматизовану аналітику. Використання хмарних технологій, блокчейну, смарт-контрактів та алгоритмів прогнозного аналізу змінює роль бухгалтерської інформації у процесі прийняття рішень, роблячи її більш доступною, релевантною та швидко оновлюваною [3].

Крім того, наукове обґрунтування впливу цифровізації на обліково-аналітичні процеси є необхідним для формування ефективних підходів до підготовки фахівців у сфері бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. В умовах, коли традиційні методи обліку поступово втрачають актуальність, виникає потреба в удосконаленні освітніх програм, впровадженні новітніх інструментів навчання та розвитку компетенцій, що відповідають вимогам цифрової економіки.

Процеси цифрової трансформації суттєво змінюють обліково-аналітичну систему підприємств, сприяючи автоматизації процесів, підвищенню точності облікових даних та розширенню можливостей аналітики. Однак, поряд із численними перевагами, цифровізація породжує низку ризиків, що можуть впливати на ефективність функціонування облікової системи, достовірність інформації та фінансову стабільність підприємства. Найбільш значущі ризики систематизовано на рис 1.

Упровадження цифрових технологій у сферу обліку та аналізу супроводжується зростанням загроз, пов'язаних із несанкціонованим доступом до фінансової інформації, витоком конфіденційних даних та ризиком кібератак. Використання хмарних обчислень, автоматизованих бухгалтерських програм і блокчейн-технологій потребує посиленого контролю за збереженням даних, шифруванням інформації та захистом від зовнішніх загроз. Уразливість облікових систем

може призвести до втрати критично важливих фінансових показників, маніпуляцій із даними та порушення законодавчих норм щодо обробки персональних і корпоративних даних. Загострення ризиків інформаційної вразливості обумовлює об'єктивну необхідність посилення заходів з кібербезпеки.

Рисунок 1 Ризики обліково-аналітичної системи підприємства в умовах цифровізації.

Процес цифрової трансформації відбувається динамічно, і програмне забезпечення, яке використовується в обліково-аналітичній системі, може швидко втрачати актуальність, що ускладнює його інтеграцію з новими бізнес-моделями та аналітичними платформами. Висока вартість оновлення програмних продуктів, труднощі з адаптацією до нових стандартів фінансової звітності та несумісність із сучасними технологіями можуть призводити до сповільнення процесів управління фінансовими потоками та зниження ефективності облікової функції підприємства.

Цифровізація передбачає автоматизацію значної частини облікових процесів, що вимагає від бухгалтерів, фінансових аналітиків та управлінців нових компетенцій у сфері роботи з великими масивами даних, прогнозного аналізу та алгоритмічних систем [4]. Відсутність належної кваліфікації або спротив персоналу до використання нових технологій може стати бар'єром для ефективної цифрової трансформації, спричиняючи помилки в облікових записах, втрату контролю над інформаційними потоками та збільшення операційних ризиків.

Зміни в обліково-аналітичних процесах, пов'язані з цифровізацією, потребують дотримання нових нормативних вимог, зокрема щодо зберігання електронних документів, цифрових підписів, дистанційного обліку фінансових операцій та податкової звітності. Впровадження цифрових інструментів без урахування специфіки законодавства може призвести до правових колізій, порушення податкових норм та санкцій з боку регуляторних органів.

Автоматизація обліково-аналітичних процесів передбачає зниження рівня людського втручання, що, з одного боку, мінімізує ризик суб'єктивних помилок, а з іншого — створює ризик залежності від алгоритмів та програмного забезпечення. У разі некоректної роботи автоматизованої системи або збою у функціонуванні програмного комплексу, підприємство може зіткнутися з порушенням бухгалтерського обліку, неправильним відображенням фінансових операцій або втратою аналітичної інформації.

Використання цифрових технологій у фінансово-аналітичній діяльності вимагає високої точності облікової інформації. У разі некоректного розрахунку фінансових показників, помилок у звітності або втрати довіри з боку партнерів та інвесторів, підприємство може зіткнутися з репутаційними ризиками, що негативно позначаться на його ринкових позиціях.

Запровадження сучасних обліково-аналітичних платформ потребує значних інвестицій у програмне забезпечення, навчання персоналу, інтеграцію систем та обслуговування баз даних. Якщо цифровізація проводиться без належного аналізу економічної доцільності або підприємство не володіє достатніми ресурсами для повного впровадження цифрових рішень, ризики фінансових втрат значно зростають.

В той же час, цифровізація обліково-аналітичних процесів підприємства є однією з ключових детермінант сучасної економічної діяльності, яка впливає на все: від базових функцій бухгалтерії

до комплексного фінансового планування та аналізу. Трансформація цих процесів під впливом цифрових технологій переформатовує традиційне уявлення обліку та аналізу, збільшуючи ефективність, точність та прозорість ведення бізнесу.

Автоматизація не тільки знижує ризик людських помилок але й підвищує продуктивність роботи, оскільки системи можуть обробляти великі обсяги даних значно швидше та ефективніше, ніж людина [5]. Однією з особливостей багатьох облікових операцій є те, що вони підлягають автоматизації. Подальший розвиток цифровізації призводить до зменшення потреби в ручній обробці обліково-аналітичної інформації. Сучасні інформаційні системи забезпечують кращий доступ до даних у реальному часі, що дозволяє керівництву компаній приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі актуальної інформації. У гармонійному поєднанні з передовими цифровими інструментами аналізу даних, таких як інструменти для візуалізації даних або аналітичні платформи, все це забезпечує глибоке розуміння фінансових показників, трендів та моделювання різних економічних сценаріїв та підвищення результативності управління.

Одним з характерних ознак стає забезпечення прозорості та відповідності нормативним вимогам. Цифровізація сприяє збільшенню прозорості облікових записів, що є критично важливим для коректності та однозначності трактування наведеної інформації та її відповідності нормативним вимогам. Електронний документообіг, стандартизація звітності і легкість доступу до аудиторських даних та іншої публічної інформації поліпшує інвестиційну привабливість, рівень довіри з боку партнерів, інвесторів, оскільки це знижує ризики викривлення певних масивів інформації, або надання суттєво обмеженої інформації, що також може призводити до викривлення висновків.

Хоча первинні інвестиції в цифрову інфраструктуру можуть бути значними, довгостроково цифровізація сприятиме значному зниженню витрат через оптимізацію процесів, мінімізацію помилок та зменшення потреби в паперовому документообігу. Це, у свою чергу, може підвищити загальну рентабельність підприємства, підвищення рівня керованості, зростання гнучкості до викликів, які пов'язані зі змінами зовнішнього середовища.

Динамічний розвиток цифровізації не обмежується на зазначених в роботі аспектах трансформації обліково-аналітичних процесів, а потребують подальших ґрунтовних досліджень. Серед деяких з таких напрямів можна виділити оцінку впливу цифровізації на стратегічне планування та прийняття рішень, зокрема, як можливість миттєвого доступу до аналітичних звітів та фінансових прогнозів змінює підходи керівництва до управління ризиками та визначення напрямків розвитку бізнесу. Значущим також є вплив цифрових технологій на транспарентність та корпоративну звітність. Одним із перспективних напрямків досліджень є аналіз того, як автоматизація впливає на оперативність, точність та вартість облікових процесів в різних типах підприємств.

Перелік використаної літератури:

1. Сотнікова Ю. В. Сучасні підходи до розуміння сутності цифрової економіки та перспективи її існування в Україні/Ю.В. Сотнікова, М.М. Іващенко//Диджиталізація (цифровізація) суспільства: інституційні, економічні, соціально-психологічні та правові аспекти: факультетська науково-практична конференція докторантів, аспірантів, молодих вчених і студентів, 24 листопада 2023 р.: тези допов. – Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2023. – С. 110 – 111. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30932>
2. Горобинська М. В. Зміна бізнес-моделей в умовах цифрової трансформації/М. В. Горобинська//Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 25 листопада 2022 р.: тези допов. - Харків: ФОП Лібуркіна, 2022. – С. 738-742. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28608>
3. Бунда О. М. Цифровізація системи бухгалтерського обліку підприємства [Текст]/О. М. Бунда, М. М. Матюха//Журнал стратегічних економічних досліджень. - 2023. - № 6 (17). - С. 133-142.
4. Довбуш А., Белова І. Трансформація облікових процесів в умовах цифровізації. *Економічний дискурс*. 2024. Випуск 1-2. С. 131 – 141 <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-14>

Андрєєва О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Державний університет інфраструктури та технологій

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Відомо, що штучний інтелект (ШІ) – це технологія, що дозволяє імітувати людські здібності, інструментом для якої є нейронні мережі, а основне завдання штучного інтелекту – спростити життя суспільства та принести результативні розробки, що застосовується в будь-якій сфері.

Використання ШІ в освітньому процесі це актуальний та еволюційно вірний шлях, що дозволяє зробити обробку даних результатів виконання завдань студентів більш точною, висвітлити системні проблеми процесу навчання, зробити адаптацію до навчального процесу практично у всіх студентів безпроблемною, а сам навчальний процес цікавим.

У навчальному процесі використання ШІ має широку амплітуду застосування - від пошуку та систематизації статистичних даних і інформаційних джерел до розробки нестандартних форм подачі матеріалу та швидкої генерації нових ідей. ШІ дозволяє адаптувати навчальний матеріал під індивідуальні особливості конкретного студента, автоматична оцінка тестів унеможливорює упередженість при оцінюванні робіт студентів, а переклад матеріалу з іноземних мов, створення максимально розгорнутого плану лекції з посиланням на Ютуб канал і генерації питань та тестів на основі конспекту лекцій суттєво пришвидшує роботу викладача.

Так, з метою мінімізації часу, при підготовці тез, статей, інформаційних і наукових рефератів студенти можуть використовувати GigaChat API, який визначає основну ідею тексту і представляє її у вигляді короткого висновку. ШІ дозволяє виявити плагіат, а це значить, що студент дізнається на власному досвіді, що не можна привласнювати чужі ідеї, але можна їх вивчати, відштовхуватися від них, але обов'язково вказувати автора.

Використання ChatGPT дозволить отримати студенту-досліднику коротку та точну відповідь на питання, наприклад, пов'язане з висвітленням тенденцій на фінансовому ринку України, яке може послужити основою для розширеного дослідження, дозволить виявляти закономірності та прогнозувати результати. При підготовці фахівців фінансової сфері використання ШІ дозволило полегшити аналіз масиву фінансових даних, включаючи котирування та приймати зважені інвестиційні рішення.

Можна констатувати, що ШІ усуває рутину, дозволяє витрачати мінімальну кількість часу на підготовку до занять як студенту, так і викладачеві і в той же час обробляти максимальну кількість інформації.

Отже, постійне оновлення наукових знань дозволить сформувати професійну мобільність, створити умови для швидкої адаптації до змін у всіх сферах економіки та соціальної сфери, а штучний інтелект вже є помічником і інструментом для такого оновлення. Але, при використанні ШІ в освітньому процесі, можна спостерігати за зародженням певних проблем, в тому числі етичного характеру. Не слід забувати, що сам ШІ - це продукт інтелектуальної діяльності людства і він навчається з тієї інформації, яку йому надають користувачі. І ось тут є можливість для накопичення суб'єктивної, неточної та неправдивої інформації, інформації дискримінаційного характеру, що з часом призводить до порушення етичних питань, до невірної тлумачення законодавства. ШІ може генерувати неправдиву і помилкову інформацію, яка буде дезінформувати користувачів. При цьому відповідальність за помилки і неправдиву інформацію ніхто нести не буде.

Коли відповіді на поставлені питання генеруються на основі не великого масиву дослідження, якому був навчений штучний інтелект, та через недосконалість інформаційного контролю, рішення, що приймаються на основі ШІ, можуть бути неточними, будуватися на упередженнях та містити дискримінаційні моменти, що притаманні суспільству.